

STORTINGET

Representantforslag 24 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Mona Lill Fagerås og
Nicholas Wilkinson

Dokument 8:24 S (2017–2018)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Audun Lysbakken, Mona Lill Fagerås og Nicholas
Wilkinson om flere lærere i skolen – mer likeverdig
og tilpasset opplæring for elevene**

Til Stortinget

Bakgrunn

Den norske offentlige skolen skal tilby alle elever en likeverdig opplæring. Elevene skal gis like gode muligheter til å leve gode liv, blant annet gjennom inkludering i utdanning og arbeids- og samfunnsliv. Å sørge for at alle elever når sitt læringspotensial og opplever seg inkludert i det sosiale miljøet på skolen, er en stor og viktig oppgave som lærere og skoleledere tar på det største alvor. Det er like fullt en veldig krevende oppgave. Evalueringen av blant annet Kunnskapsløftet 06 viser at andelen elever som ikke får et tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen, har økt gradvis de siste årene.

Læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring. Derfor er det viktig å legge til rette for at lærerne har tid og rom for å kunne se og følge opp hvert enkelt barn og kunne tilpasse undervisningen til elevenes forutsetninger og behov. Den faglige opplæringen og pedagogiske tilretteleggingen ligger til lærerens profesjonelle ansvar. Undervisningen av elevene er deres kjerneoppgave. Mange steder gir ikke ressursituasjonen rom for å tilsette flere lærere, slik at elevgruppene kan bli mindre. Det er en uholdbar situasjon.

Mens det skoleåret 2001/2002 bare var 14 prosent av elevene som gikk på skoler med gjennomsnittlig

gruppestørrelse over 20 elever, var det tilsvarende tallet om lag 24 prosent skoleåret 2016/2017. Langt flere elever enn før får altså undervisning i store grupper/klasser. Dermed får de mindre mulighet til å få tett og personlig oppfølging. Dette er en utvikling som har skjedd til tross for at ulike flertall på Stortinget de siste årene har bevilget ca. 4,3 mrd. kroner til å øke lærertettheten i grunnskolen, spesielt på småskoletrinnet.

I stortingsperioden 2013–2017 har det blitt flere lærere på de laveste trinnene, men den samlede lærertettheten er redusert. Gjennom budsjettforlikene med Kristelig Folkeparti og Venstre har regjeringen bevilget 1,3 mrd. kroner for å øke lærertettheten på 1.–4.trinn. Beregninger basert på grunnskolens informasjonssystem (GSI-statistikken) viser at disse har gitt i underkant av 200 ekstra lærere på 1.–4.trinn. Samtidig er lærertettheten totalt redusert, og på 5.–10. trinn er det blitt ca. 400 færre lærere når det justeres for økning i elevtallet og timetallsutvidelse.

Det er en sentral politisk målsetting for norsk skole at alle elever har rett på likeverdig opplæring. En nødvendig, om enn ikke tilstrekkelig, forutsetning for at denne målsettingen skal oppfylles, er at alle skoler har et minimum av lærerressurser som står i forhold til elevtallet. Problemet med å nå dette målet er ikke den gjennomsnittlige lærertettheten på landsbasis, som har holdt seg relativt stabil på ca. 17 elever pr. lærer i snitt. Problemet er de store forskjellene i lærertetthet mellom sammenlignbare skoler og sammenlignbare kommuner. En nylig publisert undersøkelse utført av Respons Analyse for Utdanningsforbundet, viser at tre av ti skoler i landets største byer vil ha førsteklasse med 26 elever eller mer. Nesten tre av fire skoler har førsteklasse med mer enn 18 elever. 26 prosent av klassene vil ha 26–28 elever og to prosent av klassene vil ha mer enn 28 elever.

Erfaringene viser at bevilgninger for å øke lærertettheten i liten grad kommer fram til de skolene som har lav lærertetthet og sliter med overfylte klasserom, jf. beregninger basert på grunnskolens informasjonssystem (GSI). Dette til tross for at midlene har vært øremerket formålet. Derfor har Skolenes landsforbund, Utdanningsforbundet, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) foreslått å fastsette en nasjonal minsteressursnorm som sikrer alle skoler et snitt på maks 15 elever pr. lærer på 1.–4. trinn og maks 20 elever pr. lærer på 5.–10. trinn i ordinær undervisning. Forslagsstillerne mener dette er et godt forslag og har derfor valgt å fremme dette representantforslaget for at denne normen skal kunne gjelde i den norske skolen.

En nasjonal norm for lærertetthet vil være viktig for å ivareta og utvikle en god og inkluderende skole hvor alle elever får like gode muligheter til å nå sitt læringspotensial. Skal alle elevene få den opplæringen de har behov for, så må den ordinære opplæringen styrkes slik at den blir langt mer tilpasset elevenes ulike behov.

Forskning på sammenhengen mellom ulike innsatser og resultater i skolen er komplisert, og resultatene er ofte usikre. Klasser og grupper er sjelden tilfeldig sammensatt, og resultater måles på smale kompetanseområder. Like fullt viser særlig nyere studier en positiv sammenheng mellom resultater og høy lærertetthet. Og det er særlig yngre elever, elever fra hjem med liten kulturell kapital, innvandrere og gutter som oppnår bedre resultater med høy lærertetthet. Og det er akkurat disse elevgruppene norske skoler har problemer med å gi et godt nok tilbud, og som faller fra uten å ha oppnådd kompetanse på videregående nivå.

En av de siste rapportene om forskningen på dette feltet, «Does class size matter» fra National Education Policy Center (USA), konkluderer med at forskningen viser at tallet på elever pr. lærer har relativt stor og varig positiv effekt på elevenes læring, spesielt for elevene som har det dårligste utgangspunktet for læring og som kommer fra fattige kår. Også andre studier bekrefter at ressursvake elever har spesielt mye å hente på redusert klassestørrelse. Det er verdt å merke seg at reduserte gruppestørrelser har vist seg å ha særlig gunstig effekt for minoritetsspråklige elever, elever med foreldre som har lavt utdanningsnivå og for gutter. Nettopp disse elevgruppene blir ofte læringstapere i norske skoler.

Forskningsrapporter har vist økte forskjeller mellom sterke og svake elever i norske skoler. Når skolen mislykkes i å utjevne sosiale ulikheter, bør tiltak som har vist seg å ha effekt for disse utsatte gruppene, være svært aktuelle. Forskning med høy kvalitet viser altså at det er særlig barn med de største læringsutfordringene som tjener på undervisning i mindre klasser og grupper.

Den skolepolitiske debatten bærer ofte preg av til dels stor uenighet om lærertetthet har betydning for elevenes læring. Like fullt har flertallet på Stortinget over flere år stilt seg bak store bevilgninger nettopp til dette formålet. Dette tyder på en større samstemthet om økt lærertetthet som virkemiddel for en god skole, enn den skolepolitiske debatten skulle tilsi. Uenigheten må derfor tilskrives hvordan dette kan løses i praksis.

Motargumentene mot en nasjonal minsteressursnorm på skolenivå går i stor grad på behovet for fleksibilitet og lokalt handlingsrom. Representantforslaget som her fremmes, er derfor utformet med tanke på å gi skolene bedre økonomisk handlingsrom og faglig frihet til selv å vurdere hvordan lærerressursene best kan benyttes. En nasjonal ressursnorm på skolenivå handler om å beregne en ressurs ut i fra hvor mange årsverk skolen trenger for å kunne ha maksimum 15 elever på 1.–4. trinn og maksimum 20 elever på 5.–10. trinn. Beregningene gjøres ut i fra det som kalles gruppestørrelse i ordinær undervisning (også kalt gruppestørrelse 2), som betyr at ressurser til spesialundervisning og særskilt norskundervisning holdes utenfor.

Normen skal gjelde for ordinær undervisning, ikke for spesialundervisning og særskilt språkundervisning. For slik undervisning hjemler loven særskilte rettigheter. Dessuten er behovene for slik undervisning for ulikt fordelt mellom skoler til at de bør innpasses i en minstenorm. Hvordan skolene fordeler disse lærerressursene internt på skolen, bestemmer de helt selv, ut i fra de faglige behovene og organisatoriske løsningene skolen velger. Denne ressursen er derfor å regne som en grunnressurs.

Det må være vurderingen av hvilke tiltak som best kan støtte opp under elevenes behov og læring, som må være førende for hvilke tiltak som velges. Like fullt må det være et mål at den ordinære undervisningen kan tilrettelegges slik at elever som i dag ikke får et tilfredsstillende utbytte av undervisningen, kan få den opplæringen de har behov for innenfor rammen av fellesskapet. Minstenormen, og dermed lærertettheten, må være høy nok til at man unngår et så stort behov for spesialundervisning som en har i dag. Det nivået forslagsstillerne foreslår på minstenormen, tilsvarer omtrent det garanterte minstenivået alle norske grunnskoler hadde inntil 1985, med noe forbedring for småskoletrinnet.

Forslagsstillerne mener at økt lærertetthet kan styrke skolens muligheter for å ivareta et inkluderende læringsmiljø, vil bidra til økt læring, sosial tilhørighet og trygghet for elevene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g:

Stortinget ber regjeringen innføre en minsteressursnorm for lærertetthet på skolenivå, med maksimum 15 elever pr. lærer på 1.–4. trinn og maksimum 20 elever pr. lærer på 5.–10. trinn i ordinær undervisning.

10. oktober 2017

Audun Lysbakken

Mona Lill Fagerås

Nicholas Wilkinson

